

Наталия Д. Григораш

ЛВОВСКАТА РЕГИОНАЛНА ШКОЛА В СЪЗДАВАНЕТО И РАЗВИТИЕТО НА УКРАИНСКАТА ЛИТЕРАТУРОВЕДСКА БЪЛГАРИСТИКА

Българистиката в Западна Украйна се заражда в условията на борба на поробените народи срещу колонизаторската политика на Османската империя през периода на социалното възраждане на Балканите, утвърждава се в резултат на активизираното освободително движение на украинския народ и се превръща в стимул за отстояване на украинската национална самобитност.

Географската близост на Украйна и България, сходните социално-политически условия на живот на украинския и българския народ се отразяват върху спецификата и функциите на украинската литературоведска българистика. Като споделят идеите за сътрудничество между народите, българистите от Львовския район, работещи в системата на другите славистични средища (Киев, Харков, Одеса), винаги се проявяват като действителен консолидиращ фактор и активна творческа сила за единение между Изтока и Запада.

Още първите ентузиазирани създатели на българистиката дават плът на творческата си практика на благородната идея за духовно обединяване на народите и културно сътрудничество между хората. Възпитаникът на Львовския университет, роденият в Задкарпатието Юрий Венелин (Гуца), когото Иван Франко нарече „будител на българския дух народен“¹, влиза в историята на славистиката например като автор на първото написано на руски език научно изследване за българите („Древние и нынешние болгаре . . .”, 1829), в което българските патриоти виждат „идеологическа обосновка на борбите си за социално и национално освобождение на своя народ“². Известният далече зад пределите на Галицкий район литературовед, историк, филолог-фолклорист Я. Головацки е благодарен за конкретната издателска помощ и за подкрепата на творческите си усилия на О. Бодянский — един „от най-заслужилите дейци в полето на славяноведението и по-специално в украиноведението в Русия“³, „познавач и любител на народната поезия и истински малорусин“⁴.

През последната четвърт на XIX в. и началото на XX в. украинската българистика в региона е свързана с имената на Ив. Франко, М. Павлик, Ю. Федкович, О. Кобилянска, В. Гнатюк, В. Стефаник, Ив. Свенцицки, В. Шурат. Тя се характеризира с появата на многобройни научни изследвания и на литератур-

нохудожествени и публицистични произведения с българска проблематика, с интензивни преводи на творби от български писатели, с разширяване на издателската дейност, с установяване и укрепване на двустранните украинско-български връзки между писателите и дейците на културата. Така например Ив. Франко в студентското списание "Друг" публикува "литературни писма", посветени на новите фолклорни трудове за балканските славяни, а в "Литературно-научен вестник", редактиран съвместно с В. Гнатюк, се представя с научни изследвания по проблемите на славистиката. В поезията си Ю. Федкович разработва теми из живота на южните славяни и публикува стихотворенията си в редактирания от него вестник "Буковина" и в изданието на Лвовското дружество "Просвета". В. Шурат популяризира български художествени произведения, като ги превежда на украински език. О. Кобилянска и В. Стефаник намират творчески стимули в добрите съвети на българския литературовед и публицист П. Тодоров, който посещава Западния регион. В началото на XX в. лвовските читатели се запознават с поетически творби на Д. Чинтулов, Р. Жинзифов, Г. Раковски, П. Р. Славейков в превод на П. Грабовски и с първия превод на романа "Под игото" на класика на българската литература Ив. Вазов.

През периода между войните (1914—1939) лвовските изследвачи продължават да изучават българската литература и култура, като насочват научните си усилия към проблемите на взаимоотношенията между двата народа и на международното съгласие. Плодотворна е и научноизследователската и обществената работа (в това число и в областта на българистиката) на Научното дружество "Шевченко". Публикациите на една част от литературоведите се отличават с новите идеи на XX в. В българската литература, а значи и в украинската българистика на региона, се появява идеалът на революцията. Славата на активен популяризатор на революционните идеи си завоюва лвовското обществено и литературнохудожествено списание "Викна" (Прозорци), като публикува произведения на български писатели, анализира литературния процес в България, представя хроники за литературния живот на Балканите.

Най-силно развитие литературоведската българистика в региона достига през следвоенния период. Лвов става общопризнат научен център на славистите. Тук се провеждат българо-съветски симпозиум "Ролята на критиката в съвременния литературен процес и в естетическото възпитание на читателя" (1972), всесъюзната конференция "Съветската българистика — резултати и перспективи" (1981). На IX международен славистичен конгрес (1983) от Лвов са изпратени 32-ма специалисти, занимаващи се с изследвания на славянските езици, литератури, фолклор, етнография, история. Тук се формира значителен отряд от учени — литературоведи, критици, педагози, преводачи, издатели — работещи в полето на литературоведската българистика. Пръв сред тях трябва да се спомене И. Свенцицки — славист с широк профил, който от 1913 г. до края на дните си преподава български език в Лвовския университет и извършва голяма изследователска работа. Неговите научни интереси са много широки — българс-

ки език, литература, история на украинско-българските литературни и обществени връзки. Своите изследвания, свързани с България, И. Свенциcki изгражда на историко-филологически принцип, продължавайки да разработва научните основи на сравнителния метод, използван от М. П. Драгоманов и Ив. Шишманов. Творчеството на И. Свенциcki е високо оценено от българската критика, отразено е в литературоведските трудове на лвовяните Я. Исаевич, О. Кизлик, И. Лозински, В. Моторни, К. Трофимович и др.

Голям е приносът в създаването на лвовската българистична школа на зареждащия Катедрата по украинска литература в университета академик М. Возняк, под чието ръководство се утвърждава цялата плеяда съвременни изследвачи на украинско-българските връзки.

С широк тематичен диапазон се отличават научноизследователските и литературнотворческите разработки на преподавателите от Катедрата по славянски филологии в университета — доцентите О. Грибовска и М. Малярчук⁵. Ролята на Т. Шевченко и Ив. Франко за развитие на връзките между Украйна и България, проблемите на съвременния български роман, въпросите на украинско-българските взаимоотношения, преводаческата дейност и популяризирането на украинската литература в България — такъв е размахът на творческата дейност на тези учени.

Голяма изследователска работа по българистични проблеми извършват катедрите по руска и украинска литература, по история на южните и западните славяни, както и организираният при Лвовския университет Институт за славистични изследвания. Активно е и сътрудничеството на филолозите и историките от Лвовския и Великотърновския университет, дало своите плодове в колективните изследвания „Незабравимият подвиг“ (1976), „Мостове на социалистическата дружба“ (1981), „Историко-филологически изследвания“ (1983) и др., в личните творчески контакти, в обмена на лектори.

В регионалната българистична школа активно присъства и колективът на Дрогобичкия пединститут (Лвовска област), насочил се към изследвания върху проблема за взаимното обогатяване на украинската и българската култура (литературоведските трудове на М. Голберг).

Значителни успехи имат и лвовските творчески съюзи — в продължение на много години лвовските преводачи популяризират българската култура, творците разработват темата за България в оригинални творби (Д. Павличко, Р. Лубкивски, В. Колодий, Ф. Неборячок, М. Вакалюк-Дорощенко, К. Марущак-Зозуляк, Г. Малярчук и др.). За реализацията на техните творчески замисли допринасят списанията на Съюза на писателите в Украйна „Дзвин“ и републиканското издателство „Каменяр“.

Пред литературоведската българистика в Лвов, както и пред цялата украинска славистика, животът поставя нови изисквания. Сега, при изграждането на независима Украйна, изследвачите в тази област трябва да насочат вниманието си към изучаване на украинската и българската култура в общославянс-

ки и общоевропейски контекст. Литературоведските трудове трябва да се обогатяват с нова методология, с факти на конкретни прояви на взаимодействията на литературите, да се основават на единството на историко-генетическия, социално-структурния подход при изучаване на националните културни проблеми в процеса на тяхното интегриране в общокултурната световна съкровищница.

Превод: *Валентина Стоянова*
Върбан Въртов

БЕЛЕЖКИ

¹ **І. Франко.** Зібрання творів: У 50-ти томах. Київ, т. 46, с. 26.

² **Н. Шумада.** Становление украинско-болгарских фольклористических контактов. — В: Единение народов — единение культур. Киев, 1987, с. 11.

³ **І. Франко.** Цит. съч., т. 34, с. 438.

⁴ **Я. Ф. Головацький** Заметки и дополнения . . . — Русский вестник, 1886, т. 186, Отд. VIII, с. 356.

⁵ **О. І. Грибовска, М. Д. Малярчук.** Історія болгарської літератури (IX—XX ст.). Учебний посібник, Львів, 1973.